

عوامل مؤثر بر ارتقای آموزش‌های پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه

حسین مرزبانی^۱

هادی شریفی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۵/۰۹

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۷/۲۷

چکیده

با توجه به هدف و ماهیت این پژوهش می‌توان ادعا نمود که نوع پژوهش کاربردی بوده، محقق در فکر آن بوده است که با شناسایی عوامل مؤثر بر «ارتقای آموزش‌های پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه» و با ارائه پیشنهادهای اجرایی، مشکلات «آموزش پدافند غیرعامل در نیروهای مسلح» را کاهش دهد. پژوهش از این دیدگاه در پی یافتن پاسخ برای مشکل مطرح شده و جاری بوده تا نتایج پژوهش‌ها در این امر به کار گرفته شود؛ بنابراین ایجاد تفکر علمی و کاربرد پژوهش‌ها در مسائل جاری اساس کار را تشکیل می‌دهد و محقق در این اندیشه است که مشکل را حل نموده و سطح کیفیت آموزش پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه نیروهای مسلح را ارتقا دهد. با توجه به اینکه تبیین عوامل مؤثر در «ارتقای آموزش‌های پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه» از دیدگاه محقق مطرح شده و در نظر است برای حل این مشکل و اتخاذ تدابیر و ارائه راهکارهای مورد نیاز در نیروهای مسلح مورد ارزیابی قرار گیرد، به همین دلیل از روش توصیفی - تحلیلی استفاده شده است. به عبارت دیگر این پژوهش وضع موجود را بررسی کرده و به توصیف منظم و نظام‌دار وضعیت فعلی آن به شکل بهینه خواهد پرداخت. در پایان با توجه به نظرات پیشکسوتان و صاحب‌نظران علوم نظامی و همچنین براساس تجزیه و تحلیل داده‌ها مشخص شد که اکثر قریب به اتفاق پرسش‌شوندگان معتقد بودند که اساتید و مربیان، تجهیزات و وسایل کمک آموزشی، برنامه درسی و عوامل انگیزشی فراگیران به عنوان عوامل مؤثر بر ارتقای آموزش‌های پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه محسوب می‌گردد.

واژگان کلیدی: آموزش، پدافند، پدافند غیرعامل، کارکنان وظیفه

۱. کارشناسی ارشد پدافند غیرعامل، نویسنده مسئول (sheye12@vatanmail.ir)

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت کسب و کار (MBA) (shsy12@vatanmail.com)

مقدمه

جنگ‌ها با پیشرفت فناوری و به‌کارگیری تسلیحات مدرن و هوشمند، ماهیت پیچیده و غریب‌تری به خود گرفته‌اند و هرروز در گوشه‌ای از جهان شاهد کشتار انبوه مردم و تخریب و انهدام منابع، سرمایه‌ها و زیرساخت‌های ملی آن‌ها در اثر بمباران‌ها و انبوه آتش ویرانگر دشمنان بوده و این روند متوقف نشده و ادامه خواهد یافت. امروزه کشورهایی که طعم خرابی و خسارت ناشی از جنگ را چشیده‌اند، جهت حفظ سرمایه‌های ملی و منابع حیاتی خود توجه خاص و ویژه‌ای به دفاع غیرعامل نموده و در راهبرد دفاعی خود جایگاه والایی برای آن قائل شده‌اند. اهمیت این موضوع با در نظر گرفتن موقعیت حساس جغرافیایی و ژئوپلیتیک ایران که در طول تاریخ همواره مورد هجوم نیروهای خارجی بوده به‌خوبی مشخص می‌گردد. در جوامع انسانی نیز تردیدی نیست که حیات و بقای یک جامعه مرهون نیروهای رزمی و دفاعی آماده‌ای است که دارا بوده و می‌تواند با تکیه بر آن‌ها خود را از هجوم برق‌آسای دشمن به‌عنوان یک طرح عملی و پیشگیرانه مصون دارد و همه کشورهای سعی در تجهیز نیروهای خود می‌باشند. در راستای ایجاد فرهنگ، شناخت و تعمیق باورها در سطوح عالی، میانی و اجرایی سازمان‌های نظامی و غیرنظامی جهت ساماندهی اقدامات پدافند غیرعامل در حوزه آموزش نیاز است اقداماتی جدی صورت گیرد.

فرهنگ‌سازی مهم‌ترین راهکار تقویت بنیه دفاعی کشور، ایجاد اعتمادبه‌نفس و افزایش آستانه مقاومت مردمی محسوب می‌شود؛ این اقدام جز از طریق آموزش و انتقال اطلاعات علمی موردنیاز امکان‌پذیر نبوده و طبعاً هرگونه اقدامی نیازمند آگاهی، برنامه‌ریزی و ایجاد بستر مناسب بوده و آموزش پدافند غیرعامل می‌تواند به‌عنوان یک اقدام بنیادی موردتوجه ویژه‌ای قرار گیرد؛ بنابراین امنیت پایدار بر پایه فراگیری آموزش‌های دفاعی و نهادینه‌سازی آموزه‌های آن استوار خواهد بود. عوامل مؤثر در آموزش، برنامه‌ها، اساتید، کتاب‌های درسی، تجهیزات و وسایل کمک‌آموزشی و انگیزه فراگیری از ارکان اساسی محسوب شده و نقش بسزایی در آموزش و تربیت فراگیران دارند. تجارب جنگی و پیشینه تاریخی نشان می‌دهد فرهنگ‌سازی و تعمیق باورها پیرامون اهمیت دفاع از کشور مهم‌ترین راهکار تقویت بنیه دفاعی بوده و موجب اعتمادبه‌نفس و افزایش آستانه مقاومت مردمی می‌گردد.

پدافند غیرعامل ازجمله روش‌هایی است که فراگیری آموزه‌ها و فرهنگ‌سازی آن برای یگان‌های نظامی و آحاد مردم کشور ضروری بوده و رعایت دقیق اصول و قواعد آن به هنگام بروز جنگ به‌صورت چشم‌گیری از حجم خسارات خواهد کاست؛ ازاین‌رو توجه به آن در برنامه‌های تفصیلی

آموزش نظامی، در راستای حفاظت از منافع ملی می‌باشد و جایگاه خاصی در سیاست‌ها و تدابیر نظامی دارد.

بیان مسئله

اجتناب‌ناپذیر بودن وقوع جنگ‌ها، وقوع چندین جنگ مهم در حریم مرزهای جمهوری اسلامی ایران در چند سال اخیر، اهداف راهبردی آمریکا در مقابله با نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران و وجود طیف گسترده تهدیدات بالقوه و بالفعل کانون‌های بحران در پیرامون کشور حامل این پیام است که می‌بایست با اقدامات و تدابیر مؤثر دفاعی، خود را آماده مقابله با تهدیدات دشمن نمود.

در مورد آمادگی در مقابل دشمنان قرآن کریم می‌فرماید:

«وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخِرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ» (انفال: ۶۰)

«و برای (آمادگی مقابله با) دشمنان، هر چه می‌توانید از نیرو و از اسبان سواری فراهم کنید تا دشمن خدا و دشمن خودتان و نیز (دشمنانی) غیر از اینان را که شما آنان را نمی‌شناسید، ولی خداوند آن‌ها را می‌شناسد، به وسیله آن بترسانید و در راه خدا (و تقویت بنیه دفاعی اسلام) هر چه انفاق کنید، پاداش کامل آن به شما می‌رسد و به شما ستم نخواهد شد.» تعمیق و نهادینه‌سازی ارزش‌های حاکم بر پدافند غیرعامل در حوزه مسائل آموزشی نیازمند شناخت دقیق‌تری از اصول و قواعد مؤثر در ارتقای وضعیت آموزشی و طرح‌ریزی، برنامه‌ریزی آموزشی و انواع الگوهای مربوط می‌باشد. آموزش از جمله مقوله‌های اساسی و زیرساختی است که در تحقق اهداف سازمانی و پیشبرد تدابیر و خط‌مشی‌های اجرایی نقش بسزایی داشته و لازم است موردتوجه ویژه قرار گیرد (فردرو، ۱۳۸۸: ۱۰۰).

بااینکه در مراکز آموزش نیروهای مسلح، موضوع پدافند غیرعامل به عنوان یک سرفصل یا واحد آموزشی در نظر گرفته شده اما هنوز متناسب با جایگاه و اهمیت آن در حوزه مسائل دفاعی، ملزومات آموزشی و زمینه‌های ارتقای کمی و کیفی آن فراهم نشده است. با توجه به موارد بالا، محقق با این دغدغه ذهنی مواجه بوده که در صورت بروز جنگ و حمله دشمن آیا با توجه به آموزش‌های پدافند غیرعامل قادر به حفاظت و پدافند مؤثر برای کاهش اثرات و حجم خسارات دشمن خواهیم بود یا نه؟

مطالعات مقدماتی نشانگر این امر است که عواملی همچون اساتید، کمک‌مربیان آموزش، وسایل کمک آموزشی، محتوای آموزش، محیط آموزش، وضعیت آموزش‌گیرندگان و سایر

عوامل اثربخش که بیشترین تأثیر را در آموزش پدافند غیرعامل کارکنان به‌ویژه نیروهای وظیفه دارند مدنظر قرار نگرفته و توجه جدی به آن‌ها نشده و در زمینه‌های نیروی انسانی، تجهیزاتی و روش‌ها و شیوه‌های اجرایی، سرمایه‌گذاری مناسبی انجام نشده است.

محقق به‌منظور کیفی‌سازی نتایج تحقیق، ابتدا قبل از انجام هرگونه اقدام کلاسیک، در چارچوب فرمت‌های تحقیق، اقدام به انجام مطالعات کتابخانه‌ای پیرامون موضوع نموده و سپس با اساتید، پیشکسوتان و فرماندهان هشت سال دفاع مقدس در حوزه‌های آموزش و پدافند غیرعامل اقدام به مصاحبه و اخذ نظرات تخصصی آنان نموده که بر پایه نتایج به‌ویژه مصاحبه‌های کتبی، این نتیجه به‌دست آمد که چهار مؤلفه اساسی اساتید و مربیان، تجهیزات و وسایل کمک‌آموزشی، برنامه درسی و عوامل انگیزشی در ارتقای آموزش پدافند غیرعامل روی کارکنان وظیفه مؤثر است. با توجه به تعدد این عوامل در پژوهش حاضر در نظر است جایگاه، نقش، عملکرد و تأثیرگذاری اساتید، مربیان، شیوه‌ها، تجهیزات و وسایل کمک‌آموزشی که به نظر می‌رسد بیشترین تأثیر را در ارتقای آموزش و نهادینه‌سازی آموزه‌های پدافند غیرعامل در خصوص کارکنان وظیفه دارند، مورد واکاوی قرار گرفته و ویژگی‌های آن‌ها احصا گردد.

اهمیت تحقیق

در شرایط فعلی که تهدیدات نظامی فراروی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران است، ضرورت توجه به آموزش پدافند غیرعامل بیش از گذشته است. این تحقیق از آنجاکه درصدد است با واکاوی ویژگی‌های اساتید، مربیان و نوع تجهیزات کمک‌آموزشی پدافند غیرعامل برای کارکنان وظیفه بپردازد، به این ضرورت توجه نموده است. حفاظت و حراست از سرزمین اسلامی و مقابله با تعرض دشمنان و حفظ جان و مال و ناموس مسلمانان از اهمیت والایی برخوردار است و لازم است کشور از طریق آموزش‌های پدافند غیرعامل در مقابل تهدیدات دشمنان ایستادگی نموده و با توجه به آموزه‌ها و ارزش‌های دین مبین اسلام بر اهمیت شیوه‌ها و روش‌های دفاع غیرعامل مطلع شوند. به‌کارگیری این آموزه‌ها موجب بازدارندگی دشمن و ارتقای پایداری ملی در سرزمین مقدس اسلامی ما خواهد شد (فردرو، ۱۳۸۸: ۱۵). امروزه کشورهایی که طعم خرابی و خسارت ناشی از جنگ را چشیده‌اند، جهت حفظ سرمایه‌های ملی و منابع حیاتی خود توجه خاص و ویژه‌ای به دفاع غیرعامل نموده و در راهبرد دفاعی خود جایگاه والایی برای آنان قائل شده‌اند و اگر آموزش پدافند غیرعامل به‌صورت مطلوب اجرایی گردیده و نهادینه شود، در شرایط بحران منافع ملی حفظ و اهداف پدافند غیرعامل تأمین و محقق می‌شود. به‌بیان دیگر نیروی انسانی، امکانات و تجهیزات حفاظت می‌گردد. با توجه به موارد یادشده، اهمیت اجرای این تحقیق در زمینه نهادینه‌سازی آموزه‌های پدافند غیرعامل برای کارکنان وظیفه عبارت‌اند از:

- ۱- تحقق اهداف نظامی نیروهای مسلح در حوزه پدافند غیرعامل؛
- ۲- ایجاد زمینه‌های لازم برای طرح‌ریزی و برنامه‌ریزی طرح‌های پدافند غیرعامل به‌صورت نظام‌مند با اهداف مشخص؛
- ۳- جلوگیری از غافلگیری به هنگام بروز بحران و حفظ منافع و سرمایه‌های ملی؛
- ۴- حفاظت از نیروی انسانی، تجهیزات و وسایل نیروهای مسلح در شرایط جنگی؛
- ۵- کمک به موفقیت عملیات رزمی؛
- ۶- ایجاد تأخیر برای دشمن در جهت دستیابی به اهداف عملیاتی خود.

ضرورت تحقیق

همه امور مرتبط با دفاع برای تمام کشورها مهم تلقی می‌گردد. در شرایط کنونی که به‌واسطه برتری فناوری تجهیزات نظامی دشمن امکان وارد آمدن خسارات سنگین به تأسیسات حیاتی کشور و نیروهای نظامی بسیار بیشتر از قبل است، آموزش پدافند غیرعامل و همچنین بررسی وضعیت عوامل مؤثر در آن بیش از گذشته اهمیت دارد.

مقام معظم فرماندهی کل قوا (مدظله‌العالی) در ابلاغ سیاست‌های کلی نظامی در امور پدافند غیرعامل بر فرهنگ‌سازی و آموزش عمومی در زمینه به‌کارگیری اصول و ضوابط پدافند غیرعامل در بخش دولتی و غیردولتی، پیش‌بینی مواد درسی در سطوح مختلف آموزشی و توسعه پژوهش‌ها در زمینه پدافند غیرعامل تأکید فرموده‌اند (برگرفته از سخنان رهبر معظم انقلاب در سال ۱۳۸۹ به هنگام ابلاغ سیاست‌های کلی نظام). روش‌های دفاعی پدافند غیرعامل در اعصار مختلف با توجه به استعداد و امکانات موجود و به اقتضای زمان موردتوجه بوده و بسیاری از آن‌ها نیز در زمان خود بسیار کارساز بوده‌اند. استفاده از اصول و ملاحظات پدافند غیرعامل به قدمت عمر انسان و آغاز زندگی برمی‌گردد و چنانچه اصول و ملاحظات پدافند غیرعامل به‌صورت اثربخش مدنظر قرار نگرفته و نهادینه نگردد در شرایط بحران کشور با چالش جدی روبرو شده و نیروی انسانی، تأسیسات و تجهیزات آسیب‌پذیر می‌گردد. ازاین‌رو با توجه به مطالب گفته‌شده ضرورت این تحقیق به شرح زیر است:

- ۱- عدم احراز آمادگی‌های لازم برای استفاده از ظرفیت‌های نیروهای مسلح جهت مقابله با تهاجمات دشمن به هنگام بحران که طرح‌ریزی و برنامه‌های پدافند غیرعامل را با مشکل مواجه خواهد نمود؛
- ۲- در صورت عدم تدوین الزامات اساسی آموزشی از قبیل شرایط و ویژگی‌های اساتید، آموزش‌گیرندگان و وسایل کمک‌آموزشی همچنین تعیین شرایط لازم برای افزایش انگیزه در

حوزه پدافند غیرعامل به هنگام بروز بحران، سرمایه‌های انسانی و نیروهای مسلح آسیب خواهند دید؛

۳- افزایش آسیب‌پذیری زیرساخت‌ها و افزایش خسارات و صدمات به تأسیسات، تجهیزات و اماکن در برابر عملیات دشمن که موجب تقلیل آمادگی رزمی می‌گردد؛

۴- غافلگیر شدن نیروهای خودی به هنگام بروز بحران و حمله دشمن؛

۵- از بین رفتن منافع و سرمایه‌های ملی؛

۶- آسیب‌پذیر شدن نیروی انسانی؛

۷- به خطر افتادن موفقیت طرح‌های عملیاتی.

پیشینه تحقیق

مطالعه پایان‌نامه‌ها، مقالات و پروژه‌ها نشان می‌دهد که پدافند غیرعامل در احراز موفقیت‌های عملیاتی در صحنه‌های نبرد بسیار اثرگذار بوده و مسائل آموزشی می‌تواند در دستیابی به شرایط مناسب کشور مرتبط با پدافند غیرعامل اثربخش باشد.

جمع‌بندی پیشینه‌های مرتبط با تحقیق

نکات اشتراک: براساس نتایج آثار مطالعه‌شده فوق، یکی از عمده‌ترین نکات مشترک موردتوجه محققان پرداختن به مسئله آموزش در جهت رشد و تعالی و ارتقا به وضعیت مطلوب موردنظر می‌باشد.

نکات افتراق: در آثار مطالعه‌شده افتراق و مغایرت‌هایی در حوزه تحلیلی و محتوایی مشاهده نگردید.

نکات مغفول‌مانده در تحقیقات قبلی: به عوامل و ارکان تشکیل‌دهنده وضعیت‌های آموزشی اثربخش و پویا و چگونگی نهادینه‌سازی آن‌ها که می‌تواند عامل اثرگذار و مؤثری در تحقق اهداف و اجرای سیاست‌ها مرتبط با مباحث آموزش و نهادینه‌سازی باشد اشاره نشده است.

نوآوری این تحقیق: این تحقیق می‌تواند در احصای عوامل مؤثر آموزش اثربخش پیرامون پدافند غیرعامل با توجه به مشخصات نیروهای مسلح مؤثر قرار گیرد؛ بنابراین از این منظر دارای نوآوری و اثربخشی خواهد بود.

اهداف تحقیق

هدف اصلی: تعیین عوامل مؤثر آموزشی بر ارتقای آموزش‌های پدافند غیرعامل در کارکنان وظیفه.

اهداف فرعی

- ۱- تأثیر اساتید و مربیان در جهت ارتقای آموزش‌های پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه؛
- ۲- تأثیر تجهیزات و وسایل کمک‌آموزشی در جهت ارتقای آموزش‌های پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه؛
- ۳- تأثیر برنامه درسی در جهت ارتقای آموزش‌های پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه؛
- ۴- تأثیر عوامل انگیزشی فراگیران وظیفه در جهت ارتقای آموزش‌های پدافند غیرعامل.

سؤالات تحقیق

سؤال اصلی: عوامل مؤثر آموزشی بر ارتقای آموزش‌های پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه چیست؟

سؤالات فرعی

- ۱- اساتید و مربیان در ارتقای آموزش‌های پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه چه تأثیری دارند؟
- ۲- تأثیر تجهیزات و وسایل کمک‌آموزشی بر ارتقاء آموزش‌های پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه چیست؟
- ۳- برنامه درسی چه تأثیری بر ارتقای آموزش پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه دارد؟
- ۴- عوامل انگیزشی فراگیران وظیفه چه تأثیری در ارتقای آموزش‌های پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه دارند؟

فرضیه‌های تحقیق

- عوامل آموزشی بر ارتقای آموزش‌های پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه شامل برنامه درسی، اساتید و مربیان، تجهیزات و وسایل کمک‌آموزشی و عوامل انگیزشی است.
- ۱- اساتید و مربیان آموزشی با تبیین و کاربردی کردن دروس در ارتقای آموزش پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه مؤثرند.
 - ۲- تجهیزات و وسایل کمک‌آموزشی با تسهیل فراگیری و استفاده تجربیات در ارتقای آموزش‌های پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه تأثیر دارند.
 - ۳- تدوین برنامه درسی در آموزش پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه باعث تخصصی و تحدید رشته مزبور می‌شود.
 - ۴- عوامل انگیزشی فراگیران وظیفه با افزایش علاقه‌مندی و قدرت فراگیری در ارتقای آموزش‌های پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه مؤثرند.

متغیرهای تحقیق

متغیرهای مستقل: عوامل مؤثر بر ارتقای آموزش‌های پدافند غیرعامل

- متغیر وابسته: کارکنان وظیفه

- متغیرهای تعدیل‌کننده: آموزش‌های پدافند غیرعامل

روش‌شناسی تحقیق

نوع تحقیق: براساس هدف تحقیق کاربردی می‌باشد.

روش تحقیق: توصیفی _ تحلیلی

تعاریف و اصطلاحات

تعاریف صوری متغیرها

پدافند غیرعامل: به مجموعه اقدام‌هایی اطلاق می‌گردد که نیازمند به‌کارگیری جنگ‌افزار نبوده و با اجرای آن می‌توان از وارد شدن خسارت‌های مالی به تجهیزات و تأسیسات حیاتی و حساس نظامی و غیرنظامی و تلفات انسانی جلوگیری نموده یا میزان این خسارت‌ها و تلفات را به حداقل ممکن کاهش داد (موحدی نیا، ۱۳۸۵: ۲۳).

آموزش: عبارت است از تمام کنش‌ها و اثرات و راه‌ها و روش‌هایی که برای رشد و تکامل توانایی‌های مغزی، معرفتی و همچنین مهارت‌ها، نگرش‌ها و رفتار انسان به‌کار می‌روند؛ البته به طریقی که شخصیت انسان را تا ممکن‌ترین حد آن تعالی بخشیده و یکی از ارزش‌های مثبت جامعه‌ای که در آن زیست می‌کند، باشد (صفوی، ۱۳۷۰: ۱۱).

اساتید: جمع استاد، معلم، تعلیم‌دهنده، آموزنده (معین، ۱۳۸۴: ۸۸۸).

تجهیزات و وسایل کمک آموزشی

جمع تجهیز، اسباب کاری، سازوبرگ لشکر، آماده کردن، مهیا کردن.

هر وسیله‌ای که به‌منظور کمک به پیشرفت آموزش و تسهیل فهم مطالب و هدایت شاگردان به درک بهتر موضوعات به‌کار رود، وسیله کمک آموزشی نامیده می‌شود (رستمی، ۱۳۷۸: ۲۵۲).

برنامه درسی

دستور کار آموزشی، عناوین و موضوعات آموزشی برای کلاس‌های درسی (عمید، ۱۳۷۴: ۳۴۴).

فراگیران

مجموعه نفراتی که تحت آموزشی قرار می‌گیرند، آموزش‌گیرندگان (همان، ۱۳۷۴: ۱۵۲۱).

تعریف انگیزش: «انگیزش» اسم مصدر از «انگیزیدن» بوده و در لغت به معنای «تحریک»، «ترغیب»، «تحریض» و «هیجان» آمده است. در تعریف انگیزش آمده است: واژه انگیزش در انگلیسی از کلمه mover گرفته شده است. این اصطلاح همان‌گونه که از معنای رایج آن

برمی‌آید، به علت و چرایی رفتار اشاره دارد (سیف، ۱۳۸۴: ۳۳۶). انگیزش را می‌توان عامل نیرودهنده، هدایت‌کننده و نگه‌دارنده رفتار تعریف کرد. به زبان ساده، انگیزش چیزی است که فرد را به پیش رفتن وا می‌دارد؛ در حال پیش رفتن نگه می‌دارد و تعیین می‌کند که به کجا باید رفت (اسلاوین، ۱۹۸۴: ۳۶۰).

تعریف عملیاتی متغیرها

پدافند غیرعامل: مجموعه اقدامات غیرمسلحانه در حوزه فعالیت‌هایی که منجر به حفظ نیروی انسانی، تأسیسات و تجهیزات، موفقیت عملیات و موجب افزایش بازدارندگی، کاهش آسیب‌پذیری، تداوم فعالیت‌های ضروری، ارتقای پایداری ملی و تسهیل مدیریت بحران در مقابل تهدیدات و اقدامات نظامی دشمن می‌گردد.

آموزش: آموزش تجربه‌ای است مبتنی بر یادگیری و به‌منظور ایجاد تغییرات نسبتاً پایدار در فرد تا او را قادر به انجام کار و بهبودبخشی توانایی‌ها، تغییر مهارت‌ها، دانش، نگرش و رفتار اجتماعی نماید؛ بنابراین آموزش به مفهوم تغییر نگرش و تعامل با همکاران است و مشتمل بر موضوع درسی، زمان آموزش، مکان و کلاس‌های اجرای آموزش و محتوای دروس می‌گردد.

اساتید: اساتید متغیری است مستقل، کلان، آمیخته (کمی و کیفی)، ساختگی، چندانرزشی با شاخص‌های تجربی، علمی و ترکیبی از هر دو که توسط طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت، توسط محقق با بررسی و مدارک و مصاحبه و تنظیم و تکمیل پرسش‌نامه توسط جامعه نمونه، اطلاعات موردنیاز مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته شده است. در این تحقیق تجربه و سوابق تدریس، مدرک تحصیلی و انگیزه از عمده‌ترین خصوصیات اساتید تعریف می‌گردد که بایستی مورد مطالعه و اندازه‌گیری قرار گیرد.

تجهیزات و وسایل کمک آموزشی: متغیری است مستقل، کیفی، چندانرزشی که با شاخص‌های مدرن، سنتی و ترکیبی از هر دو (ویژگی‌های اساتید و مربیان، تجهیزات و وسایل کمک آموزشی) که توسط طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت، توسط محقق با بررسی و مدارک و مصاحبه و تنظیم و تکمیل پرسش‌نامه توسط جامعه نمونه، اطلاعات موردنیاز مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته شده است. کارآمدی، به‌روز بودن و متناسب با نیازهای یادگیری آموزش‌گیرندگان از جمله کاربردهای وسایل کمک آموزشی در انتقال مفاهیم و محتوای آموزشی با آموزش‌گیرندگان است.

برنامه درسی: به مجموعه‌ای از عناوین و موضوعات آموزش، تاریخ و زمان اجرای برنامه‌های آموزشی اطلاق می‌گردد که دربرگیرنده اساتید و مربیان آموزشی و نوع تخصص و رتبه آنان به همراه وسایل کمک آموزشی مربوطه می‌باشد.

فراگیران: مجموعه نفراتی که از عوامل اصلی آموزشی از قبیل برنامه‌های تفصیلی آموزشی، وسایل کمک آموزشی و عملکرد آموزشی اساتید و مربیان تأثیرپذیر می‌باشند. مجموعه‌های آموزشی تلاش می‌نمایند که میزان انتقال مفاهیم و مفاد و محتوای درسی و درک مطلب آنان در جهت دستیابی به اهداف آموزشی ارتقا یابد.

انگیزش: انگیزش عامل درونی که رفتار شخصی را تحریک می‌کند و در جهت معین سوق می‌دهد و آن را هماهنگ می‌سازد. این نکته نیز مورد اتفاق است که انگیزه، سازه‌ای است که به‌طور مستقیم قابل مشاهده و اندازه‌گیری نیست، اما وجود آن از رفتار شخصی استنباط می‌شود. انگیزش علاقه‌مندی آموزش‌گیرنده را در جهت یادگیری مطالب آموزشی افزایش داده و متضمن تحقق اهداف آموزشی است.

ویژگی‌های جامعه آماری: جهت تعیین جامعه آماری از نظرات اساتید و متصدیان حوزه آموزش پدافند غیرعامل در ستاد کل و سازمان‌های اصلی استفاده گردید؛ بنابراین اعضای جامعه آماری همگی به اصول و قواعد پدافند غیرعامل آگاه بوده و از فرآیند و عوامل مؤثر در ارتقای آموزش شناخت کامل دارند.

ب- با استفاده از روش نظری: نمونه، زیرمجموعه‌ای از جامعه می‌باشد و دربرگیرنده برخی از اعضای منتخب جامعه است. به‌منظور گردآوری داده‌های موردنیاز درباره افراد جامعه می‌توان روش‌های مختلفی را به کار برد. در این پژوهش، محقق با توجه به تعداد نفرات، به روش تصادفی، تعداد ۵۶ نفر از فرماندهان و مدیران و کارشناسان به‌عنوان حجم جامعه نمونه انتخاب می‌گردد.

جمع کل: ۵۶ نفر	۹ نفر	معاونت آموزش ستاد کل و سازمان‌ها
	۹ نفر	سازمان پدافند غیرعامل (آموزش)
	۱۰ نفر	مدرسین مرکز آموزش ۰۱ آجا
	۱۰ نفر	مدرسین مرکز آموزش شهید مدرس سپاه
	۹ نفر	قرارگاه حفاظت تأمین و پشتیبانی ستاد کل و یگان‌های ذی‌ربط
	۹ نفر	معاونت فرهنگی ستاد کل

روش نمونه‌گیری با ذکر دلایل: پژوهشگر علاقه‌مند بوده نمونه را به‌گونه‌ای انتخاب کند که مطمئن شود؛ زیرا گروه‌ها با همان نسبتی که در جامعه هستند به‌عنوان نماینده در نمونه حضور داشته باشند، ازاین‌رو از روش نمونه‌گیری تصادفی استفاده نموده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

در بخش‌های پیشین، مراحل مربوط به شناسایی مسئله، اهداف و فرضیه‌های پژوهش و همچنین ادبیات موضوع به تفصیل موردبررسی قرار گرفت. اولین گام برای دستیابی به نتایج

پژوهش، جمع‌آوری اطلاعات می‌باشد. زمانی اطلاعات جمع‌آوری شده، حائز اهمیت است که از ابزارهای صحیحی استفاده شده باشد. پس از اعتبارسنجی، اطلاعات جمع‌آوری شده را می‌بایست با استفاده از روش‌های مناسب آماری تجزیه و تحلیل کرد. درحقیقت این بخش، مهم‌ترین قسمت پژوهش‌های کاربردی به‌شمار می‌رود؛ زیرا بدون تحلیل صحیح اطلاعات جمع‌آوری شده، دستیابی به اهداف پژوهش امکان‌پذیر نخواهد بود. در پژوهش حاضر سعی شده با استفاده از نظر متخصصان آمار، روش‌های آماری مناسب برای تحلیل اطلاعات، شناسایی و سپس با استفاده از این روش‌ها، اطلاعات جمع‌آوری شده، تحلیل و بررسی شود.

در تحلیل اطلاعات، روش‌های آمار توصیفی و استنباطی زیر استفاده شده است:

- بررسی ویژگی‌های جمعیت پاسخ‌دهندگان
- بررسی توصیفی نتایج جمع‌آوری اطلاعات
- آزمون آماری میانگین جامعه
- محاسبه ضریب تغییرات

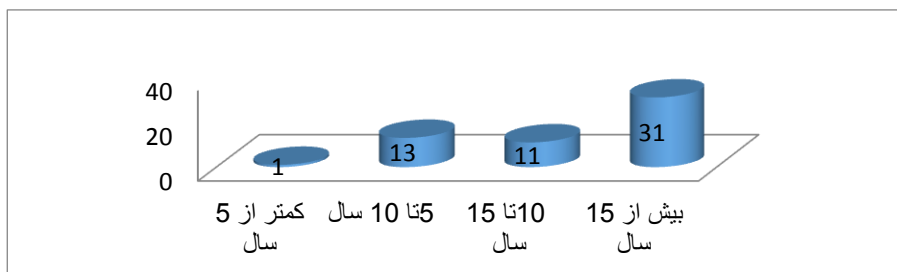
چارچوب تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده

تجزیه و تحلیل آماری در این بخش حاصل انجام مطالعات میدانی در جامعه آماری می‌باشد که به شرح ذیل انجام شده است. برای شناخت جامعه نمونه تعداد چهار سؤال شناسایی در خصوص سنوات خدمتی، شغل سازمانی، میزان تحصیلات و مدت زمان اشتغال به امر تدریس مطرح شده که هریک به شرح زیر معرفی و تعیین شده است.

سؤال ۱- از نظر سنوات خدمتی مشمول کدام یک از گروه‌های زیر می‌باشید؟

جدول شماره ۱: سنوات خدمتی جامعه نمونه

نظر مقایسه‌ای	کمتر از ۵ سال	۵ تا ۱۰ سال	۱۰ تا ۱۵ سال	بیش از ۱۵ سال	جمع
فراوانی	۱	۱۳	۱۱	۳۱	۵۶
فراوانی درصدی	۱.۸	۲۳.۲	۱۹.۷	۵۵.۳	۱۰۰
فراوانی تجمعی	۱.۸	۲۵	۴۴.۷	۱۰۰	-

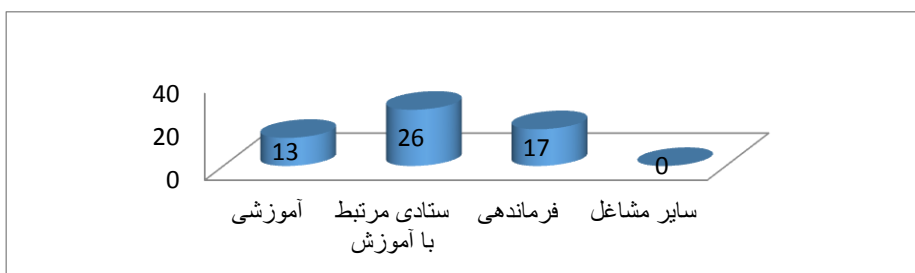
نمودار شماره ۱: سنوات خدمتی جامعه نمونه

توصیف و تفسیر جدول و نمودار: جدول و نمودار ترسیم شده بیان کننده این مطلب هستند که ۱ نفر از ۵۶ نفر (۱.۸٪) کمتر از ۵ سال، ۱۳ نفر از ۵۶ نفر (۲۳.۲٪) بین ۵ تا ۱۰ سال، ۱۱ نفر از ۵۶ نفر (۱۹.۷٪) بین ۱۰ تا ۱۵ سال و ۳۱ نفر از ۵۶ نفر (۵۵.۳٪) بیش از ۱۵ سال بالاتر مشغول خدمت گردیده‌اند. از آنجا که بیش از ۵۵٪ از افراد دارای سنوات خدمت بیش از ۱۵ سال هستند، بنابراین جامعه آماری تجربه کافی جهت پاسخگویی را دارد.

سؤال ۲- شغل سازمانی شما در کدام یک از گزینه‌های ذیل قرار دارد؟

جدول شماره ۲: شغل سازمانی جامعه نمونه

نظر مقایسه‌ای	آموزشی	ستادی مرتبط با آموزش	فرماندهی	سایر	جمع
فراوانی	۱۳	۲۶	۱۷	۰	۵۶
فراوانی درصدی	۲۳.۲	۴۶.۴	۳۰.۴	۰	۱۰۰
فراوانی تجمعی	۲۳.۲	۶۹.۶	۱۰۰	۱۰۰	-

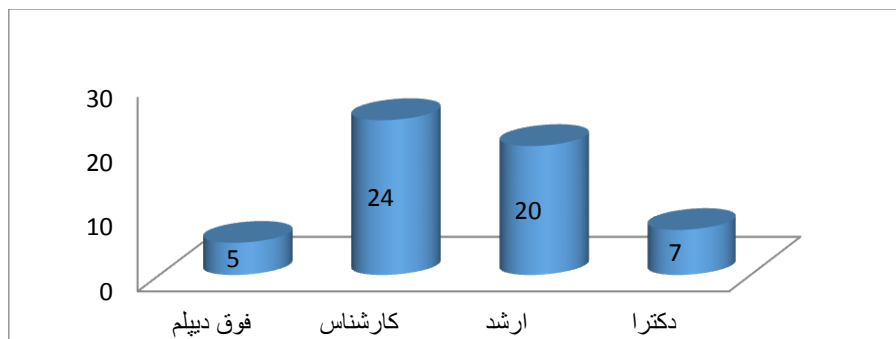
نمودار شماره ۲: شغل سازمانی جامعه نمونه

توصیف و تفسیر جدول و نمودار: جدول و نمودار ترسیم شده بیان کننده این مطلب هستند که ۱۷ نفر از ۵۶ نفر (۳۰.۴٪) در شغل سازمانی فرماندهی، ۲۶ نفر از ۵۶ نفر (۴۶.۴٪) در مشاغل ستادی، ۱۳ نفر از ۵۶ نفر (۲۳.۲٪) در مشاغل آموزشی و صفر نفر از ۵۶ نفر (۰٪) در سایر مشاغل به خدمت اشتغال داشته‌اند. از آنجا که بیش از ۶۹٪ از افراد در مشاغل آموزشی و ستادی مرتبط با آموزش مشغول به خدمت بوده‌اند، بنابراین جامعه آماری تجربه کافی در زمینه موضوع پژوهش جهت پاسخگویی به سؤالات را دارد.

سؤال ۳- میزان تحصیلات شما در کدام یک از گزینه‌های ذیل قرار دارد؟

جدول شماره ۳: میزان تحصیلات جامعه نمونه

نظر مقایسه‌ای	فوق دیپلم	کارشناس	ارشد	دکتر	جمع
فراوانی	۵	۲۴	۲۰	۷	۵۶
فراوانی درصدی	۹	۴۲.۹	۳۵.۶	۱۲.۵	۱۰۰
فراوانی تجمعی	۹	۵۱.۹	۸۷.۵	۱۰۰	-

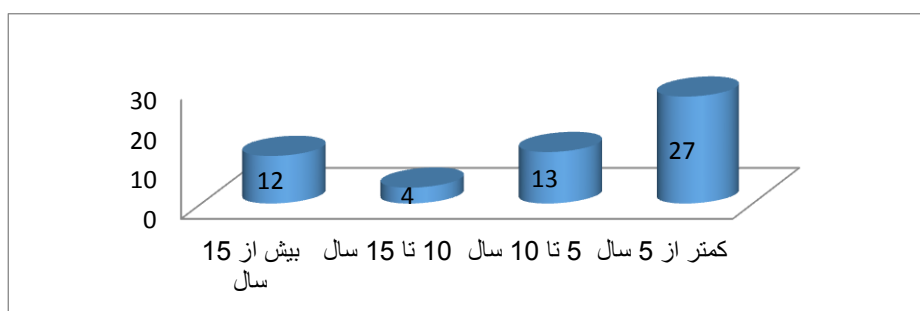
نمودار شماره ۳: میزان تحصیلات جامعه نمونه

توصیف و تفسیر جدول و نمودار: جدول و نمودار ترسیم‌شده بیان‌کننده این مطلب هستند که ۵ نفر از ۵۶ نفر (۹٪) مدرک فوق‌دیپلم، ۲۴ نفر از ۵۶ نفر (۴۲.۹٪) مدرک لیسانس، ۲۰ نفر از ۵۶ نفر (۳۵.۶٪) مدرک کارشناسی ارشد و ۷ نفر از ۵۶ نفر (۱۲.۵٪) مدرک دکترا مشغول خدمت گردیده‌اند. از آنجاکه بیش از ۹۰٪ از افراد تحصیلات لیسانس به بالا دارند، بنابراین جامعه آماری تجربه کافی جهت پاسخگویی را دارد.

سؤال ۴- چنانچه سابقه تدریس داشته‌اید، میزان تدریس شما در کدام یک از گزینه‌های ذیل قرار می‌گیرد؟

جدول شماره ۴: سابقه تدریس

نظر مقایسه‌ای	بیش از ۱۵ سال	۱۰ تا ۱۵ سال	۵ تا ۱۰ سال	کمتر از ۵ سال	جمع
فراوانی	۱۲	۴	۱۳	۲۷	۵۶
فراوانی درصدی	۲۱.۴	۷.۱	۲۳.۲	۴۸.۳	۱۰۰
فراوانی تجمعی	۲۱.۴	۲۸.۵	۵۱.۷	۱۰۰	-

نمودار شماره ۴: سابقه تدریس جامعه نمونه

توصیف و تفسیر جدول و نمودار: جدول و نمودار ترسیم‌شده بیان‌کننده این مطلب هستند که مدت سابقه تدریس ۱۲ نفر از ۵۶ نفر (۲۱.۴٪) بیش از ۱۵ سال، ۴ نفر از ۵۶ نفر (۷.۱٪) تا

۱۵ سال، ۱۳ نفر از ۵۶ نفر (۲۳.۲٪) ۵ تا ۱۰ سال و ۲۷ نفر از ۵۶ نفر (۴۸.۳٪) کمتر از ۵ سال می‌باشد. با توجه به نتایج، درمی‌یابیم که جامعه آماری تجربه کافی جهت پاسخگویی به پاسخ‌نامه را دارد.

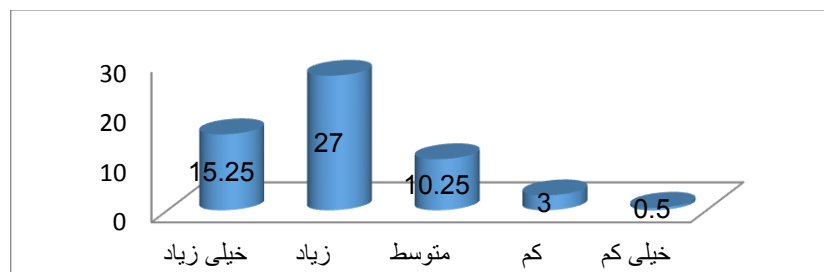
تحلیل شاخص‌های مربوط به هریک از عوامل مؤثر در آموزش پدافند غیرعامل
 شاید بتوان گفت که یکی از بخش‌های مهم در تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده، توصیف نتایج جمع‌آوری اطلاعات می‌باشد. توصیف ساده امکان استفاده از نتایج پژوهش را برای تجزیه و تحلیل نهایی و تصمیم‌گیری مهیا می‌سازد. در این قسمت برای توصیف اطلاعات جمع‌آوری شده، نتایج پرسش‌نامه مورد تحلیل قرار گرفت که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌شود.

تحلیل شاخص‌های مربوط به عامل اساتید و مربیان در آموزش پدافند غیرعامل
 در این قسمت به بررسی شاخص‌های فراوانی، درصد فراوانی، ارزش فراوانی و فراوانی وزنی و محاسبه میانگین مربوط به هریک از ویژگی‌ها در جامعه آماری می‌پردازیم.

تحلیل شاخص‌های مربوط به عامل اول
 ماحصل نظرخواهی در خصوص سؤال مطرح‌شده در چهارچوب جدول و نمودار شماره ۵ خلاصه شده است.

جدول شماره ۵: معدل گیری

شماره عامل	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
ویژگی توانایی و مهارت	۱۸	۲۱	۱۱	۵	۱
آشنایی با تجهیزات و وسایل کمک‌آموزشی	۱۹	۲۳	۸	۵	۱
سابقه تدریس	۱۲	۳۲	۱۱	۱	۰
شاخص‌های مربوط به سطح تحصیلات	۱۲	۳۲	۱۱	۱	۰
معدل گیری	۱۵.۲۵	۲۷	۱۰.۲۵	۳	۰.۵
درصد فراوانی	۲۷.۲۳	۴۸.۲۱	۱۸.۳۰	۵.۳۵	۰.۸۹

نمودار شماره ۵: معدل گیری

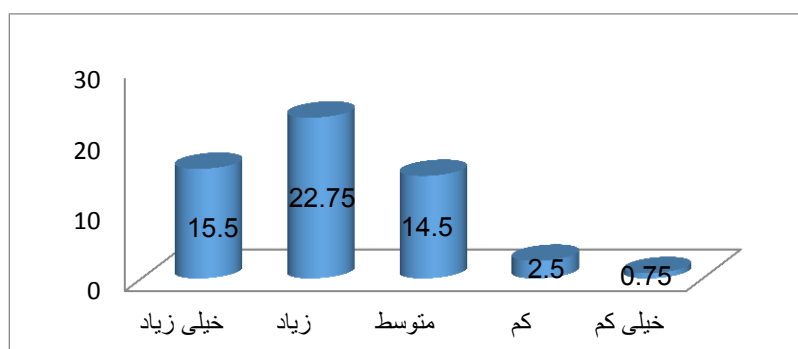
جمع‌بندی

براساس جدول بالا حدود ۷۵٪ از پرسش‌شوندگان نقش عامل‌های توانایی و مهارت، آشنایی با تجهیزات، سابقه تدریس و سطح تحصیلات را به میزان خیلی زیاد و زیاد در ارتقای آموزش وظیفه مؤثر می‌دانند.

تحلیل شاخص‌های مربوط به عامل نمایش فیل و اسلاید، ماکت‌های آموزشی، کارگاه‌های آموزشی و کتاب‌های الکترونیکی در آموزش پدافند غیرعامل

جدول شماره ۶: معدل گیری

شماره عامل	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
نمایش فیل و اسلاید	۲۰	۲۶	۹	۱	۰
ماکت‌های آموزشی	۱۵	۲۵	۱۱	۵	۰
کارگاه‌های آموزشی	۲۳	۲۳	۸	۱	۱
کتاب‌های الکترونیکی در آموزش	۴	۱۷	۳۰	۳	۲
معدل گیری	۱۵.۵	۲۲.۷۵	۱۴.۵	۲.۵	۰.۷۵
درصد فراوانی	۲۷.۶۷	۴۰.۶۲	۲۵.۸۹	۴.۴۶	۱.۳۳

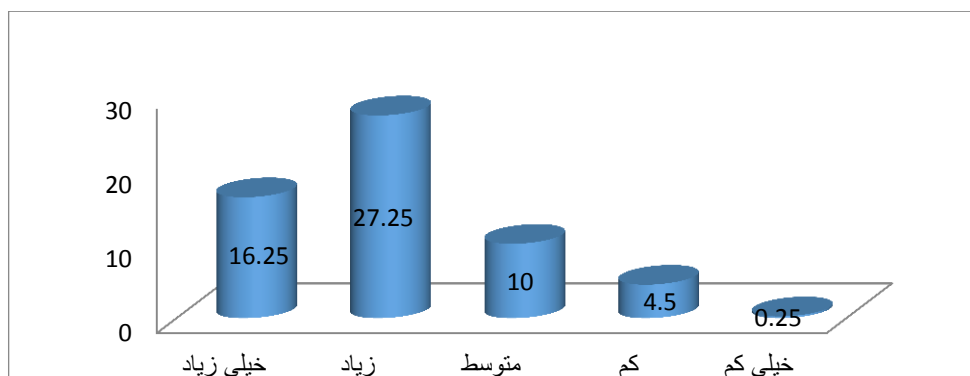
نمودار شماره ۶: معدل گیری

براساس جدول بالا حدود ۶۸٪ از پرسش‌شوندگان نقش عامل‌های نمایش فیل و اسلاید، ماکت‌های آموزشی، کارگاه‌های آموزشی و کتاب‌های الکترونیکی را به میزان خیلی زیاد و زیاد در ارتقای آموزش وظیفه مؤثر می‌دانند.

تحلیل شاخص‌های مربوط به عامل‌های برنامه درسی صحیح آموزشی، تعیین محتوای صحیح کتب آموزشی، تعیین اهداف آموزشی و تهیه منابع آموزشی موردنیاز در آموزش پدافند غیرعامل

جدول شماره ۷: معدل گیری

شماره عامل	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
برنامه درسی صحیح آموزشی	۱۵	۲۹	۱۰	۲	۰
تعیین محتوای صحیح کتب آموزشی	۲۰	۲۷	۶	۳	۰
تعیین اهداف آموزشی	۱۶	۲۵	۱۴	۱	۰
تهیه منابع آموزشی موردنیاز	۱۴	۲۸	۱۰	۳	۱
معدل گیری	۱۶.۲۵	۲۷.۲۵	۱۰	۲.۲۵	۰.۲۵
درصد فراوانی	۲۹.۰۱	۴۸.۶۶	۱۷.۸۵	۴.۰۱	۰.۴۴

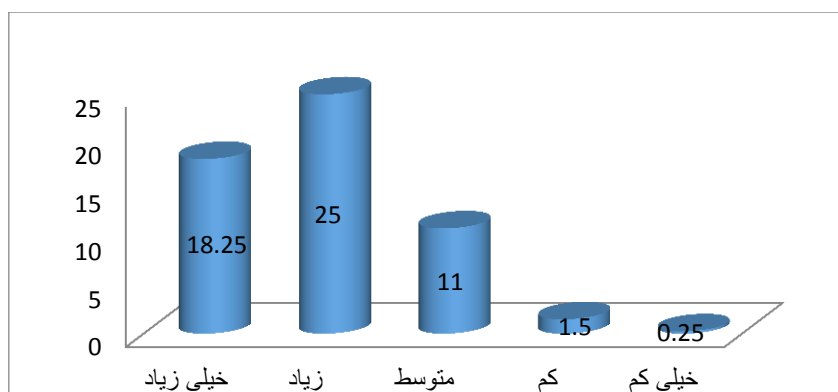

نمودار شماره ۷: معدل گیری

براساس جدول بالا حدود ۷۸٪ از پرسش‌شوندگان نقش عامل‌های برنامه درسی صحیح آموزشی، تعیین محتوای صحیح کتب آموزشی، تعیین اهداف آموزشی و تهیه منابع آموزشی موردنیاز را به میزان خیلی زیاد و زیاد در ارتقای آموزش وظیفه مؤثر می‌دانند. تحلیل شاخص‌های مربوط به عامل ایجاد انگیزه در فراگیران، تشویق‌های کلامی فراگیران، ایجاد رقابت در بین فراگیران و اعطای امتیازات تشویقی در آموزش پدافند غیرعامل

جدول شماره ۸: معدل گیری

شماره عامل	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
ایجاد انگیزه در فراگیران	۲۶	۲۰	۱۰	۰	۰
تشویق‌های کلامی فراگیران	۱۱	۱۸	۲۱	۵	۱
ایجاد رقابت در بین فراگیران	۱۵	۳۱	۹	۱	۰
اعطای امتیازات تشویقی	۲۱	۳۱	۴	۰	۰
معدل‌گیری	۱۸.۲۵	۲۵	۱۱	۱.۵	۰.۲۵
درصد فراوانی	۳۲.۵۸	۴۴.۶۴	۱۹.۶۴	۲.۶۷	۰.۴۴

نمودار شماره ۸: معدل‌گیری

براساس جدول بالا حدود ۷۷٪ از پرسش‌شوندگان نقش عامل‌های ایجاد انگیزه در فراگیران، تشویق‌های کلامی فراگیران، ایجاد رقابت در بین فراگیران و اعطای امتیازات تشویقی را به میزان خیلی زیاد و زیاد در ارتقای آموزش وظیفه مؤثر می‌دانند.

نتیجه‌گیری

تحلیل فرضیه اول

نتیجه فرضیه

تأثیر اساتید و مربیان (توانایی و مهارت، آشنایی با تجهیزات و وسایل کمک‌آموزشی، سابقه تدریس و سطح تحصیلات) در ارتقای آموزش‌های پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه مؤثر می‌باشد.

تحلیل نهایی

استاد و مربی به عنوان یکی از اساسی ترین مؤلفه ها برای ایجاد موقعیت مطلوب به منظور یادگیری و تحقق اهداف آموزش می باشد. اوست که می تواند نقص کتاب های درسی و کمبود امکانات آموزشی را جبران نماید که این امر در صورتی تحقق می یابد که استاد آراسته به ویژگی هایی باشد که در این پژوهش مورد واکاوی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته اند.

با استناد به نظرات صاحب نظران و تجزیه و تحلیل به عمل آمده از آزمون آماری می توان به این نتیجه رسید که ویژگی های اساتید و مربیان آموزش پدافند غیرعامل که در این پژوهش احصا شده اند، نقش بسزایی در آموزش پدافند غیرعامل در نیروهای مسلح را ایفا می نمایند و پژوهش بیانگر ارزش و اهمیت بالای ویژگی های مطروحه می باشد و اثر آن در رشد و پیشرفت آموزش در سطح بسیار بالایی قرار دارد.

تحلیل فرضیه دوم

نتیجه فرضیه

تجهیزات و وسایل کمک آموزشی (نمایش فیلم و اسلاید، ماکت های آموزشی، برگزاری کارگاه های آموزشی و کتاب های الکترونیک) در ارتقای آموزش های پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه مؤثر می باشد.

تحلیل نهایی

نتایج آزمون آماری بیانگر این امر است که تجهیزات و وسایل کمک آموزشی در ارتقای آموزش های پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه مؤثر می باشد و نیز با استناد به نظرات صاحب نظران که عنوان کرده اند استفاده از وسایل کمک آموزشی در ارائه آموزش های مرتبط با پدافند غیرعامل در نیروهای مسلح مؤثر می باشد. نتیجه فرضیه آماری نیز مبین همین فرضیه می باشد و این میزان با توجه به نظرات صاحب نظران در سطح زیاد است.

با توجه به اینکه توصیف نتایج جمع آوری اطلاعات یکی از بخش های مهم تجزیه و تحلیل می باشد و توصیف ساده است که امکان استفاده از نتایج پژوهش را برای تجزیه و تحلیل نهایی و تصمیم گیری مهیا می سازد. فراهم نمودن و ایجاد بستر لازم جهت ارائه و تفهیم هرچه بیشتر مفاد آموزش پدافند غیرعامل منوط به بهره برداری بهینه از وسایل و تجهیزات کمک آموزشی می باشد.

تحلیل فرضیه سوم

نتیجه فرضیه

برنامه درسی (برنامه درسی صحیح آموزشی، تعیین محتوای صحیح کتب آموزشی، تعیین اهداف آموزشی و تهیه منابع آموزشی موردنیاز) در ارتقای آموزش‌های پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه مؤثر می‌باشد.

تحلیل نهایی

نتایج آزمون آماری بیانگر این امر است که برنامه درسی در ارتقای آموزش‌های پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه مؤثر می‌باشد و نیز با استناد به نظرات صاحب‌نظران که عنوان کرده‌اند برنامه درسی آموزش‌های مرتبط با پدافند غیرعامل در نیروهای مسلح مؤثر می‌باشد. نتیجه فرضیه آماری نیز مبین همین فرضیه می‌باشد و این میزان با توجه به نظرات صاحب‌نظران در سطح زیاد است.

با توجه به اینکه توصیف نتایج جمع‌آوری اطلاعات یکی از بخش‌های مهم تجزیه و تحلیل می‌باشد و توصیف ساده است که امکان استفاده از نتایج پژوهش را برای تجزیه و تحلیل نهایی و تصمیم‌گیری مهیا می‌سازد. فراهم نمودن و ایجاد بستر لازم جهت ارائه و تفهیم هرچه بیشتر مفاد آموزش پدافند غیرعامل منوط به بهره‌برداری بهینه از برنامه صحیح درسی می‌باشد.

تحلیل فرضیه چهارم

نتیجه فرضیه

تأثیر عوامل انگیزشی (ایجاد انگیزه در فراگیران، تشویق‌های کلامی فراگیران، ایجاد رقابت در بین فراگیران و اعطای امتیازات تشویقی به فراگیران) در ارتقای آموزش‌های پدافند غیرعامل کارکنان وظیفه مؤثر می‌باشد.

تحلیل نهایی

عوامل انگیزشی به عنوان یکی از اساسی‌ترین مؤلفه برای ایجاد موقعیت مطلوب به منظور یادگیری و تحقق اهداف آموزش می‌باشد. انگیزش به رفتار نیرو می‌بخشد و به آن جهت می‌دهد و حالتی مشخص که سبب ایجاد رفتاری معین می‌شود و همچنین انگیزش نقش مهمی در میل و رغبت فراگیران به آموزش ایجاد می‌کند.

با استناد به نظرات صاحب‌نظران و تجزیه و تحلیل انجام‌شده از آزمون آماری می‌توان به این نتیجه رسید که عوامل انگیزشی نقش بسزایی در آموزش پدافند غیرعامل در نیروهای مسلح را

ایفا می‌نمایند و پژوهش بیانگر ارزش و اهمیت بالای ویژگی‌های مطروحه می‌باشد و اثر آن در رشد و پیشرفت آموزش در سطح بسیار بالایی قرار دارد.

نتایج مصاحبه با کارکنان وظیفه

به‌منظور بررسی‌های بیشتر و لزوم جمع‌آوری دیدگاه‌های کارکنان وظیفه در راستای تکمیل پیشنهادهای تحقیق با ۲۰ نفر از کارکنان وظیفه در مرکز آموزش ۰۱، مرکز آموزش شهید مدرس سپاه و ستاد کل نیروهای مسلح مصاحبه انجام شد که اکثر قریب به اتفاق حدود ۷۵٪ آنان بر نقش اساتید، محیط آموزشی و شرایط انگیزشی آموزش‌گیرندگان تأکید داشتند و ۵۵٪ نیز استفاده از تجهیزات کمک‌آموزشی مدرن از قبیل سامانه‌های تصویری و تابلوهای الکترونیکی را در ارتقای سطح آموزش پدافند غیرعامل مؤثر می‌دانستند.

منابع

۱. قرآن کریم
۲. مقام معظم رهبری (مدظله العالی). «سیاست‌های ابلاغی در بخش پدافند غیرعامل» (۱۳۸۹/۱۱/۲۹)
۳. اسفندیاری، غلامرضا (۱۳۸۰)؛ «بررسی عوامل استرس‌زا در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان و رابطه آن با سلامتی عمومی آنان»، *مجله طب و تزکیه* ۴۳.
۴. امینی، فریبا و مؤمن نسب، مرضیه (۱۳۸۲)؛ «بررسی مشخصات یک مدرس خوب از دیدگاه اعضاء هیئت علمی و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان»، *افق نشریه مرکز توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی لرستان*.
۵. پارسا، محمد (۱۳۷۴)؛ *روان‌شناسی تربیتی*، تهران: سخن.
۶. پیمان، صفا (۱۳۸۶)؛ *استحکامات و سازه‌های امن*، تهران: انتشارات دانشگاه صنعتی مالک اشتر
۷. ترک‌زاده، جعفر (۱۳۷۷)؛ *نیازسنجی مشاغل فنی گمرکات تجاری و مسافری تهران*؛ تهران: دانشگاه شهید بهشتی.
۸. جهان یابی، امان اله (۱۳۸۰)؛ *سرباز ایرانی و مفهوم آب‌وخاک*، تهران: انتشارات فردوس.
۹. حافظ‌نیا، محمدرضا (۱۳۸۰)؛ *مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی*، چاپ سوم، تهران.
۱۰. حشمتیان، وحید، «برنامه‌ریزی وزارت آموزش و پرورش در زمینه پدافند غیرعامل»، پایان‌نامه، تهران: دانشکده علوم و فنون فارابی، ۱۳۹۱.
۱۱. دلاور علی (۱۳۸۱)؛ *احتمالات و آمار کاربردی در روان‌شناسی و علوم تربیتی*، چاپ ششم.
۱۲. رستمی، محمود (۱۳۷۸)؛ *فرهنگ واژه‌های نظامی*، تهران: ستاد مشترک آجا.
۱۳. رحمتی، (۱۳۸۸)؛ *بررسی و به‌کارگیری روش‌های تدریس فعال در آموزش*، دانشگاه تربیت‌معلم تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.
۱۴. سیف، علی‌اکبر (۱۹۸۹)؛ *روانشناسی پرورشی*، تهران: انتشارات آگاه.
۱۵. شاد پور، کامل (۱۳۷۲)؛ «در ترجمه: *گردهمایی جهانی درباره آموزش*»، فدراسیون جهانی پزشکی (مؤلف). تهران: وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی.
۱۶. طباطبائی، سید مرتضی (۱۳۹۳)؛ «*نقش اصول پدافند غیرعامل در ارتقاء توان رزمی یگان‌های نژاجا*»، پایان‌نامه، تهران: دانشکده علوم و فنون فارابی.
۱۷. فردرو، محسن (۱۳۸۸)؛ *دفاع غیرعامل از دیدگاه انسان‌شناسی فرهنگی*، نشر نقش گستر.
۱۸. کوهستانی، حسین (۱۳۷۵)؛ «بررسی عوامل مؤثر در برقراری ارتباط بین آموزشگران و فراگیران در دوره‌های آموزشی ترویج در استان آذربایجان شرقی»، پایان‌نامه، تهران: دانشگاه تربیت مدرس.

۱۹. نظام مدرسین مراکز آموزشی آجا، معاونت تربیت و آموزش آجا، اداره طرح و پژوهش‌های آموزشی، مدیریت آئین‌نامه و اساسنامه، شهریورماه ۱۳۹۱.
۲۰. مطلبی، حمید (۱۳۹۳)؛ «*پدافند غیرعامل در آیات قرآن کریم*»، پایان‌نامه، تهران: دانشکده علوم و فنون فارابی.
۲۱. معین، محمد (۱۳۸۴)؛ *فرهنگ فارسی*، تهران.
۲۲. موحدی نیا، جعفر (۱۳۸۳)؛ *دفاع غیرعامل*، تهران: مرکز برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی.
۲۳. مهدوی، علی (۱۳۹۱)؛ «*آموزش پدافند غیرعامل در مقابله با تهدیدات فرا منطقه‌ای در مراکز آموزش نزا*»، پایان‌نامه، تهران: دافوس آجا.
۲۴. میری، ویدا (۱۳۷۶)؛ «نقش برگزاری کارگاه‌های آموزشی در ارتقای کیفیت آموزش در دانشگاه‌ها»، مجموعه مقالات نخستین سمینار آموزش عالی در ایران، تهران: دانشگاه طباطبائی.
۲۵. وایلز، کیمبل (۱۳۷۷)؛ *مدیریت و رهبری آموزشی*، ترجمه محمدعلی طوسی، مرکز آموزش مدیریت دولتی.
۲۶. یقینی، محمود (۱۳۸۶)؛ «بررسی میزان اثربخشی آموزش‌های ع.س.س حین خدمت کارکنان وظیفه آجا»، مقاله، تهران: سازمان عقیدتی سیاسی آجا.

27. banoavari.blogfa.com/post-167.aspx
28. fatemehmh.blogfa.com/post-63.aspx
29. herfehvfafan.persianblog.ir/post/91
30. http://alinejadmaryam.blogfa.com/8604.aspx
31. http://amouzeshtv.persianblog.ir/post/49/
32. http://baghdarnia.persianblog.ir/post/28/
33. http://farsikhaf.blogfa.com/post-6.aspx
34. http://en.wikipedia.org/wiki/Thermographic_camera
35. http://goleafra.persianblog.ir/post/2/
36. http://management-day.blogfa.com/post/21
37. http://padafand2001.blogfa.com/post/4
38. http://research.guilan.ac.ir/padafand/about.php
39. http://www.bekr.info/show/print/?id=13
40. http://www.davoodirad.com/article.asp?id=24940
41. http://morningstar.blogfa.com/post-266.aspx
42. http://www.noormags.com/view/fa/articlepage/7166/43/text
43. http://www.noormags.com/view/fa/articlepage/308597
44. http://www.raf.ir/home-training-fa.html
45. http://zankosardasht.blogfa.com/post-26.aspx